

Miljöhandlingsplan år 2015 för Skärholmens stadsdelsnämnd

Bakgrund

I Stockholms miljöprogram 2012–2015, som fastställdes av kommunfullmäktige den 30 januari 2012, fick samtliga nämnder och styrelser i uppdrag att klarlägga sin egen miljöpåverkan och formulera åtgärder i en miljöhandlingsplan för hur påverkan ska minska. Miljöprogrammet är ett stadsövergripande styrdokument. Kommunstyrelsen har det övergripande uppföljningsansvaret för miljöprogrammet.

Miljöprogrammet omfattar sex övergripande inriktningsmål som konkretiseras genom delmål som beskriver hur nämnder och styrelser förväntas bidra till mål för olika verksamhetsområden:

1. Miljöeffektiva transporter
2. Giftfria varor och byggnader
3. Hållbar energianvändning
4. Hållbar användning av mark och vatten
5. Miljöeffektiv avfallshantering
6. Sund inomhusmiljö

Miljöprogrammet föreskriver sällan vilka konkreta åtgärder som ska genomföras och gör inte heller några kostnadsberäkningar. Nämnder och styrelser bedömer och beslutar själva om de mest effektiva åtgärderna.

Inledning

Miljöhandlingsplanen 2015 för Skärholmens stadsdelsnämnd som nämnden nu föreslås fastställa är ett förvaltningsövergripande dokument, där mål som formulerats inom Stockholms stads miljöprogram implementeras i förvaltningens verksamheter. Planen är grunden för nämndens arbete med att främja och utveckla en hållbar livsmiljö. Denna lokala miljöhandlingsplan omfattar endast de delmål i miljöprogrammet som berör nämndens ansvarsområden. Miljöhandlingsplanen avser verksamhetsåret 2015 och är en revidering av föregående års plan.

Miljöpåverkan och rådighet

Inom flera av förvaltningens enheter sker aktiviteter varje dag som har konsekvenser för miljön; transporter, energiförbrukning, upphandling av varor och tjänster, inköp, resursförbrukning och avfallshantering. Inom enheterna finns möjligheter att konkret minska förvaltningens totala miljöpåverkan. Dessutom finns miljöpåverkan som är knutna till mer strategiskt och långsiktigt arbete som rör ställningstaganden och beslut i olika ärenden som förvaltningen handlägger och genomför. Detta kan exempelvis vara aktuellt i remissvar, i dialog och samverkan med andra förvaltningar vid utbyggnads- och exploateringsprojekt i stadsdelsnämndsområdet samt vid arbetet med investeringar, drift och underhåll av parker och naturområden.

Centralt i miljöhandlingsplanen är att miljötänkandet ska integreras i alla verksamheter. Rådigheten ser emellertid olika ut för förvaltningens skilda verksamheter.

Genomförande och uppföljning

Planen fungerar som ett dokument som förvaltningen arbetar efter och som enheterna kan utgå ifrån när de formulerar åtaganden och arbetssätt. Alla som arbetar inom förvaltningen ska känna till miljöplanens innehåll och tillämpa den i det dagliga arbetet. Förvaltningen följer upp planen i stadens integrerade system för ledning och styrning (ILS). Två gånger per år rapporteras statistik över andelen miljöfordon och andelen förnyelsebart bränsle till miljöförvaltningen. Miljöhandlingsplanen revideras varje år i samband med framtagande av ny verksamhetsplan.

Ansvar

Nämnden och stadsdelsdirektören är ansvariga för att se till att en revidering av Miljöhandlingsplanen görs årligen. Avdelningscheferna och enhetscheferna är ansvariga för att skapa goda förutsättningar för miljöarbetet på enheterna, ta vara på och utveckla personalens kompetens och engagemang i miljöfrågor samt driva arbetet framåt. Det är samtliga medarbetares ansvar att följa miljöhandlingsplanen. Enhetscheferna ska rapportera in pågående arbete, hinder och resultat till respektive avdelningschef, som har det övergripande ansvaret.

Ansvarsområde	Ansvar
Övergripande miljöansvar inom verksamhetsområdet	Avdelningschefer
Miljöansvar inom enheten, rapporteringsansvar och verkställande av aktiviteter i miljöhandlingsplanen	Enhetschefer

Övergripande mål 1. Miljöeffektiva transporter

Delmål 1.1 Miljöbelastningen från stadens transporter och resor ska minska

Stadens mål är ett långsiktigt hållbart transportsystem, baserat på ny teknik, alternativa bränslen, bättre logistik och mer information. Det ska vara lätt att välja kollektiva, trygga och miljövänliga transportlösningar. Delmålet innebär att nämndens verksamheter ska arbeta systematiskt för att minska miljöbelastningen från sina transporter och resor. Nämndens resepolicy för miljövänliga resor i tjänsten ska följas (se nedan). Delmålet syftar även till att minska resebehovet genom att möjliggöra användning av digitala mötesformer för nämndens verksamheter.

Aktivitet	Ansvar
Alla medarbetare ska tillämpa <i>Förvaltningens resepolicy för miljövänliga resor i tjänsten.</i>	Alla medarbetare
Miljöförvaltningens och trafikkontorets skrift <i>Upphandlingsguide för miljöanpassade och trafiksäkra transporter</i> ska användas när avrop på upphandlade transporter och fordon görs.	Enhetschefer
En undersökning genomförs för att se i vilken utsträckning förvaltningens låncyklar används av de medarbetare som reser i tjänsten.	Avdelningschefer/Enhetschefer

Förvaltningens resepolicy för miljövänliga resor i tjänsten

Policyn gäller för resor inom tjänsten och bygger på de reseråd som presenteras i miljöförvaltningens skrift **Råd för miljö- och trafiksäkra resor**. Skärholmens stadsdelsförvaltning ska skapa förutsättningar för att fler resor i tjänsten görs på ett effektivt sätt och att resor i första hand sker med kollektiva färdmedel. Resor som sker med bil har koppling även till delmålet om andel miljöbilar och förnyelsebart bränsle.

Policyn utgår från ett rangordnat valsystem:

1. Överväg om alla resor måste genomföras

Om digitala möten kan genomföras ska dessa föredras. Resor till möten eller andra ärenden som måste genomföras bör förläggas så att resorna kan ske säkert och miljöanpassat. Möten bör förläggas i närområdet, med möjligheter att ta sig dit med kollektiva färdmedel eller genom att gå eller cykla. Resor i andra tjänsteärenden bör ske med det bästa färsättet.

2. Välj det bästa färsättet

Res med kollektivtrafiken: Tunnelbana, pendeltåg eller buss vid lokala resor inom Stockholms län och tåg för nationella resor under 50 mil.

Gå vid korta tjänsteärenden.

Cykla vid korta tjänsteärenden och använd alltid hjälm och riktig cykelutrustning. Använd gärna förvaltningens cyklar.

3. Om bilresor är nödvändiga

Res/kör i första hand med förvaltningens miljöbilar, i andra hand med en externt hyrd miljöbil och i sista hand med privat bil. De miljöbilar som är avsedda att tankas med förnyelsebart bränsle ska tankas med sådant. Resor med bil ska samordnas för samåkning i den mån det är möjligt. Föraren ska tillämpa sparsam och säker körning.

Delmål 1.2 Stadens egna fordon ska vara miljöbilsklassade och köras på miljöbränsle, och av stadens upphandlade transporter ska miljöfordonsandelen öka

Delmålet innebär att de motorfordon som nämnden äger eller leasar ska vara miljöbilar enligt den definition som antagits av kommunfullmäktige. Målet mäts genom indikatorer gällande andel miljöbilar, andel miljöbränsle för de miljöbilar som kan gå på miljöbränsle (E85-bilar, fordonsgasbilar och laddhybridbilar), andel elbilar samt andel dubbdäck. Befintliga tjänstebilar ersätts om möjligt med elbilar då avtalen går ut.

KF Indikator	Nämndmål
Andel miljöbilar i stadens bilflotta	100 %
Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	78 %
Andel elbilar	9 %

Delmål 1.3 Miljökvalitetsnormen för luft ska uppnås

KF Indikator	Nämndmål
Andel dubbdäck	0 %

Aktivitet	Ansvar
Förvaltningen undersöker behovet av ny kurs i eco-driving för de som kör bil i tjänsten.	Enhetschefer tillsammans med bilsamordnaren

Delmål 1.4 Gång- och cykelresandet ska öka

Delmålet syftar till att skapa förutsättningar för att cykel- och gångtrafiken ska öka. För nämnden innebär detta att stå för en god vinterväghållning av cykelvägar på parkmark. Ansvaret för drift och underhåll av pendlingsstråken för cykel flyttas från och med 1 januari 2015 från stadsdelsnämnderna till trafikinämnden. För övriga huvudcykelstråk ansvarar nämnden och huvudcykelstråk prioriteras för kontroll av vinterväghållning.

Aktivitet	Ansvar
På prioriterade cykelstråk på parkmark ska särskild kontroll ske av vinterväghållningen.	Parkingenjör

Övergripande mål 2. Gifrfria varor och byggnader

Delmål 2.1 Innehållet av miljö- och hälsofarliga ämnen i upphandlade varor ska minska

Spridningen av miljögifter måste minska och staden kan påverka detta genom att välja miljöanpassade varor och tjänster i sin upphandling. Delmålet avser för nämndens del varor som har en kort omloppstid och livslängd som exempelvis städtjänster. Det gäller även entreprenadupphandlingar för investering, drift och underhåll av parkmark inom stadsdelsområdet.

De fem högst prioriterade miljö- och hälsofarliga ämnena ska undvikas. (Se beskrivning faktaruta bilaga 3 i Stockholms miljöprogram för 2012–2015). Ämnen uppförda på SIN-list och Kemikalieinspektionens PRIO-databas ska undvikas.

Miljöstyrningsrådets upphandlingskriterier ska vara vägledande när sådana finns. I annat fall gäller kriterier för Svanen, Bra Miljöval eller EU Ecolabel.

KF Indikator	Nämndmål
Andel relevanta upphandlingar av varor och tjänster (exkl. byggvaror) där krav ställts på att miljö- och hälsofarliga ämnen inte ingår.	100 %

Aktivitet	Ansvar
Förskolorna och de öppna förskolorna ska påbörja arbetet med att minska skadliga kemikalier i barnens miljö	Avdelningschef

Delmål 2.3 Andelen ekologiska livsmedel som staden köper in

En ökad andel ekologisk konsumtion av livsmedel bidrar till en hållbar utveckling. Med ekologiska livsmedel menas exempelvis KRAV, Demeter, MSC som uppfyller kriterierna enligt EU-förordningen 834/2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter. Upphandlade livsmedel innefattas även av måltider samt måltidsverksamhet till förskola, äldreomsorg med flera verksamheter. Frukt, kaffe, fikabröd som köps in till fikarum och i samband med möten och konferenser ska i största möjligaste mån vara ekologiska.

KF Indikator	Nämndmål
Andel ekologiska livsmedel i stadens egna verksamheter	28 %

Övergripande mål 3. Hållbar energianvändning

Delmål 3.1 staden ska genom energieffektiviseringar minska Energianvändningen i den egna verksamheten

Energianvändning i stadens byggnader och anläggningar ska minska. Med energieffektiv teknik kan staden vara en aktör för miljödriven tillväxt och utveckling samt minska sina driftskostnader. Målet innebär att förbrukningen ska minska jämfört med föregående år i de lokaler där förvaltningen har verksamheter.

KF Indikator	Nämndmål
Elanvändning per kvadratmeter.	37 kWh/kvm

Aktivitet	Ansvar
Energikrävande vitvaror ska löpande bytas till energieffektiva.	Enhetschefer
Energisparande åtgärder vidtas, t ex genom byte till lågenergilampor, ledbelysning samt närvarostyrning.	Enhetschefer och avdelningen för stadsutveckling
Enheter tar fram aktiviteter som underlättar en miljövänlig livsstil inom verksamheterna och som bidrar till en förbättrad miljö.	Enhetschefer

Övergripande mål 4. Hållbar användning av mark och vatten

Delmål 4.1 Mark- och vattenområden som har särskild betydelse för den biologiska mångfalden ska stärkas och utvecklas

Delmålet handlar om att bibehålla och utveckla funktionen hos den grön- och blåstruktur som är en förutsättning för bevarande av ett rikt växt- och djurliv. I samband med att nya detaljplaner tas fram kan svaga funktioner stärkas. Intrång i särskilt betydelsefulla grönområden ersätts och kompenseras med en lokalt likvärdig funktion. Åtgärder kan vara att återskapa naturtypen eller restaurera en miljö där naturvärdena har försämrats. Särskilt värdefulla mark- och vattenområden ska om möjligt bevaras i samband med investeringar på parkmark. Delmålet handlar också om att ta fram naturvårds- och trädvårdsplaner.

Aktivitet	Ansvar
I samband med förslag till nya detaljplaner, där intrång på värdefulla grönytor planeras, ska grönkompensation i närområdet begäras.	Avdelningen för stadsutveckling
Ta fram ett detaljerat program för skötsel av sätraskogens naturreservat 2016-2020.	Avdelningen för stadsutveckling

Delmål 4.2 Grön- och vattenområden som är särskilt attraktiva för rekreation ska stärkas och utvecklas
 Närheten till naturen är viktig för stadsdelsnämndsområdets attraktionskraft och befolkningens rekreation. Målet är en långsiktigt hållbar markanvändning som bidrar till ekonomisk utveckling utan att viktiga miljövärden går förlorade.

Stadsdelsnämndsområdet har god tillgång till lek och rekreativsmöjligheter. Parker och gröna offentliga rum binds samman med gröna länkar genom och mellan stadsdelarna.

Vid ny exploatering där park- och naturmark tas i anspråk är det viktigt att bevara och utveckla gröna samband och strukturer. I samband med nya planer och projekt sätts åtgärder in för att stärka svaga kopplingar. Det kan vara upprustning eller nyanläggning av parker, lekplatser eller gång- och cykelvägar. Som underlag finns exempelvis nämndens parkplan, Stockholms vattenprogram och stadsbyggnadskontorets kartläggning Stockholms ekologiska känslighet.

Aktivitet	Ansvar
Genom samverkan och dialog ges möjlighet för stadsodling på nya platser i bland annat Bredäng.	Avdelningen för stadsutveckling

Delmål 4.5 Skötseln av grön- och vattenområden ska stärka biologisk mångfald, ekosystemtjänster och rekreativa kvaliteter

En väl fungerande skötsel av park- och naturområden är en förutsättning för att bevara och utveckla både ekologiska och rekreativa värden. Nämndens arbete ska vara ekologiskt inriktat och gynna naturligt förekommande arter i naturområden. Parker och naturområden ska skötas enligt beslutad parkplan för Skärholmens stadsdelsområde.

Delmålet verkar som ett förhållningssätt i nämndens arbete med att främja den biologiska mångfalden i naturområden.

Aktivitet	Ansvar
Utöka stadsdelsområdets slätterängar/ängsytor i syfte att öka den biologiska mångfalden.	Avdelningen för stadsutveckling
Friställa värdefulla ekar.	Avdelningen för stadsutveckling

Del 4.6 Vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag ska förbättras
Mälaren har stor betydelse för rekreation, friluftsliv, djur och växter. Delmålet berör nämnden vad gäller ansvaret och skötseln av stadsdelsnämndsområdets strandbad - Mälarhöjdsbadet och Sättrastrandsbadet.

Aktivitet	Ansvar
Badvattenprover tas sju till åtta gånger per säsong på Mälarhöjdsbadet, Sättrastrandsbadet och Johannesdalsbadet.	Avdelningen för stadsutveckling
Strandbaden städas dagligen under högsäsong.	Avdelningen för stadsutveckling

Övergripande mål 5. Miljöeffektiv avfallssortering

Delmål 5.1 avfallet från stadens verksamheter ska minska och det som ändå uppstår ska nyttiggöras

Effektiv och miljöanpassad avfallshantering är en viktig del av samhällets infrastruktur. Stadens mål är att minimera mängden avfall och öka andelen som nyttiggörs genom återanvändning och återvinning. Verksamheterna ser över sina möjligheter till sortering av olika avfallsfraktioner. Delmålet syftar till att minska resursförbrukningen genom materialåtervinning och energiåtervinning av det avfall som idag deponeras obehandlat. Nämndens mål mäts genom den andel av förvaltningens verksamheter som sorterar ut matavfallet för biologisk behandling. Med biologisk behandling menas att matrester blir kompostjord eller rötas och omvandlas till biogas. En ökad biologisk behandling av matavfallet från stadens egna verksamheter syftar bland annat till att öka biogasproduktionen i Stockholm. 100 % av förvaltningens verksamheter ska sortera ut förpackningar och papper.

KF Indikator	Nämndmål
Andel av stadens verksamheter som sorterar ut matavfall för biologisk behandling	75 %

Aktivitet	Ansvar
Pappersförbrukningen ska minska	Enhetschefer

Delmål 5.2 Andel felsorterat farligt avfall ska minska

Delmålet handlar om att ändra konsumtionsmönster och minska mängden farligt avfall från förvaltningens verksamheter. Det kan bland annat ske genom att förvaltningen vid upphandlingar ställer krav på kemikalieanvändningen vid städtjänster och skötsel av grönområden.

Aktivitet	Ansvar
Riskavfall ska hanteras enligt föreskrifter.	Enhetschefer
Farligt avfall ska sorteras ut och lämnas så att det bli miljöriktigt omhändertaget.	Enhetschefer

Övergripande mål 6. Sund inomhusmiljö

Arbetet för att minska hälsorelaterade riskfaktorer berör bland annat buller, dålig luftkvalitet, inomhustemperatur och höga radonhalter i bostäder och allmänna lokaler. När åtgärder vidtas för att förbättra inomhusmiljön bör lösningar sökas som även bidrar till lägre eller lika energianvändning. Stadens alla nämnder och styrelser som äger, bygger, förvaltar och brukar lokaler har ansvar för en sund inomhusmiljö i de egna lokalerna. För stadsdelsnämnden handlar målområdet om att verksamheter som förskolor, vård- och omsorgsboenden, gruppboendestäder, korttidshem och dagliga verksamheter ska ha god luftkvalitet och goda ljudnivåer för brukare och personal.

Aktivitet	Ansvar
God ljudnivå upprätthålls vid verksamheter med hjälp av t ex bordskivor med ljuddämpande ytskikt, möbeltassar, bullerdämpande mattor, ljuddämpande väggfärg, takabsorbenter och skärmar.	Enhetschefer i samarbete med avdelningen stadsutveckling